

Česká nová vlna

FAVh001

3. 11. 2022

Mgr. Šárka Gmitterková, Ph.D.

Fuga na černých klávesách

1964, r. Drahomíra Vihanová

Studentský film Drahomíry Vihanové, vypráví příběh afrického studenta hudby Fati Farariho. V předvečer jeho absolventského koncertu dostihne zpráva, že celá jeho rodina v Africe tragicky zahynula.

Dílo je pro autorku velmi osobní. Toužila studovat hudbu, což se jí nespěnilo. Na rozdíl od svých generačních soupeřů věděla, že psaní nepatří mezi její silné stránky. Naopak měla výrazný cit pro rytmus a vizuální citění; filmy si sama stříhala.

1. V kterých ohledech jde o typický novovlnný film, a v kterých atypický?
2. Poznamenejte si, v jakých scénách nejsilněji vnímáte cit Vihanové pro rytmus a vyprávění prostřednictvím obrazu.
3. Napište si tři přívlastky, které podle Vás film nejlépe vystihují a zkuste se zamyslet jak a proč.

Sedmikrásky

1966, r. Věra Chytilová

Sedmikrásky jsou doma i v zahraničí nejznámějším filmem Věry Chytilové; v zahraničí se dost možná jedná o nejznámější československý titul vůbec.

Poprvé se promítaly v USA roku 1966 v New Yorku, spolu s dalšími soudobými československými snímky; Chytilová díky nim dostala nabídku od studia Warner Brothers.

Doma však dílo vzbudilo rozporuplnější reakce. Pavel Juráček, spoluautor námětu, měl o filmu nevalné mínění a *Sedmikrásky*, spolu s dalšími tituly, se staly v květnu 1967 předmětem interpelace poslance Jaroslava Pružince, který se ostře ohrazoval proti tomu, co se to natáčí za dělnické peníze. V reakci na jeho proslov Chytilová přidala titulek, kdy snímek věnuje všem, kdo se zvládnou pohoršovat maximálně tak nad pošlapaným salátem.

***Sedmikrásky* – otázky**

„Původní nápad byl zachytit, dokud o něm něco vím, ten život mladejch holek, těch studujících, který se tak chtějí bavit, nevědí jak, nuděj se, mají smysl pro recesi, vypadaj dobře a zajímavě. Zároveň už si ale sahají na tu hranici, kdy destruuji hodnoty.“ (Věra Chytilová v dokumentu *25 ze šedesátých*)

1) Jak byste popsali hlavní hrdinky, dvě Marie? Jak byste charakterizovali jejich věk, vzezření, chování, promluvy a vztah k okolnímu prostředí? Zkuste obě figury alespoň rámcově srovnat s dalšími podobnými postavami (pokud identifikujete nějaké paralely) ve filmech NV. Zároveň se zamyslete nad tím, co mají Marie společné s hrdinkami přechozích filmů Chytilové.

„Něco je estetický, vypadá to dobře, ale přitom to nese obraz zkázy.“ (Věra Chytilová v dokumentu *25 ze šedesátých*)

2) Jedním z hlavních motivů a námětů filmu je destrukce. Pouvažujte ale nad tím, kolik odstínů ničení v tomto filmu má. Co všechno se ničí? A jde jen o kritiku, navíc vedenou z morálních a pesimistických pozic (ostatně s otázkami morálky bývá Chytilová velmi často spojovaná)?

„S Kučerou jsme hledali téma, na kterém jsme si mohli ozkoušet všecko z filmového jazyka“

(Věra Chytilová v dokumentu *25 ze šedesátých*)

“Když už marxismus, tak v případě *Sedmikrásek* víc podle Harpa než Karla. Film nevypráví o ničem jiném víc než sám o sobě” (americká recenze *Sedmikrásek* z roku 1967, materiál z archivu Ester Krumbachové)

3) Po výtvarné a formální stránce jde v dějinách tuzemské kinematografie o zcela bezprecedentní dílo. Vypracujte si detailní poznámku k alespoň třem složkám filmového stylu – jejich invenční zapojení do formy díla, jaké funkce plní, jaké významy komunikují (nebo mohou komunikovat)

Ženská otázka v 60.letech

- zaměstnanost žen představovala jednu z režimem často proklamovaných oblastí >> odpovídá ideologickým tezím marxismu-leninismu, ale zároveň šlo také o ekonomickou nutnost
- Tzv. dvojité (trojité) břemeno
- Ženám zůstávala vyhrazena místa ve školství nebo zdravotnictví, kde mzdy spíš klesají než rostou, měly nižší mzdy než jejich mužští kolegové a bylo jich málo ve vedoucích funkcích
- Ženská emancipace ve filmové výrobě navzdory oficiálním prohlášením neproběhla >> zejména tvůrčí profese nabízely méně možností pro uplatnění žen než jiné oblasti kinematografie (zvláště kina a distribuce)
- Skriptky, klapky, asistentky střihu, kostymérky; výjimečně také asistentky režie a výroby, střihačky a maskérky
 - profese „feminizované“; charakterizované tradiční esenciální rétorikou, vyžadující ženské vlastnosti – cit pro detail, multitasking, citlivost, empatie, důslednost

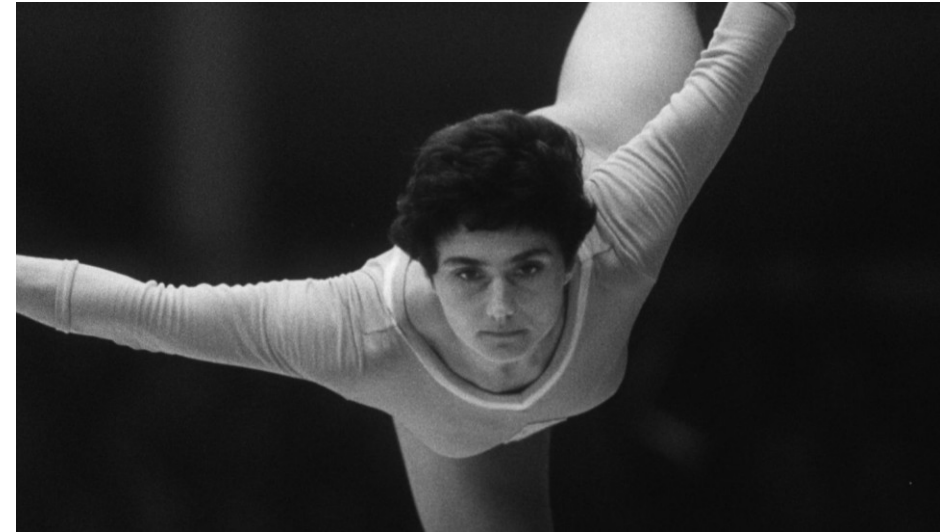
Věra Chytilová (1929–2014)

- „Člověk by měl mít sílu dělat to, co ho uspokojuje“
- Klíčová témata – etika, morálka a svoboda
- Emancipace: nelze v díle Chytilové chápat jako úzce navázanou na otázku rovnosti pohlaví, ale v širším smyslu, jako osvobození od jakéhokoliv útlaku a nesvobody
- Feministické čtení je vítané, ale praktikované spíš v zahraničních reflexích její tvorby

O něčem jiném (1963)

- „Film o Evě Bosákové? Ne, o něčem jiném.“
- Celovečerní debut, TS Šmída-Fikar, podle námětu Františka Kožíka o gymnastce Evě Bosákové
 - Chytilová nepřibližuje jen úspěchy a nenabízí jen pozitivní vzor, ale také zkoumá daň, kterou sportovci svůj úspěch platí.
 - Dále přidala druhou hlavní hrdinku, aby mohla téma ženského údělu rozevřít.
 - Spokojená není ani nadaná sportovkyně, která zasvětila život profesi, ani žena v domácnosti.
- Stylově jde o další variantu cinema-verité (film-pravda) – neherci, improvizace, všednost a každodennost
- <https://www.youtube.com/watch?v=OkW3zQwut1k>

Sedmikrásky (1966)

- Námět, na kterém Chytilová zpočátku pracovala s Pavlem Juráčkem („Chudobky“)
- Projekt, na němž by mohla spolupracovat s manželem, kameramanem Jaroslavem Kučerou. Pevnější tematický rámec snímku vtiskla Ester Krumbachová.
- Klíčovým tématem je **destrukce** (nejen v negativním, ale i v pozitivním slova smyslu?)

Ovoce stromů rajských jíme (1969)

- Další film trojice Chytilová – Krumbachová – Kučera
- Koprodukce s belgickou firmou Elizabeth film
- Podobenství, volně navázané na biblický příběh o Evě, Adamovi a hadovi-svůdci; detektivka, komedie mravů nebo horor; snaha vyjádřit se oklikou k nastupující normalizaci Československa
- Hlavní role ztvárnili herci ze studia Ypsilon (Jitka Nováková, Karel Novák, Jan Schmid), výrazně stylizované herectví + zpívaná dikce >> operní stylizace
- Téma tabuizované ženské sexuality?

Drahomíra Vihanová (1930 – 2017)

- Studentský film *Fuga na černých klávesách* (1964) >> kontinuálně reflektuje téma rasismu a etnické jinakosti
- Pracovala jako asistentka režie na filmech Otakara Vávry *Romance pro křídlovku* a *Třináctá komnata*
- Absolvovala FAMU v roce 1967, debutovala snímkem *Zabitá neděle* roku 1969 >> tematizuje vnitřní uzavření a z něj vyplývající strádání
- Tři celovečerní hrané filmy, řada krátkých dokumentů

